

INTEGRAAL 1

AGENT '327

1966 - 1968

MARTIN
LODEWIJK

UITGEVERIJ

Eerste druk 2018

Tekst en
tekeningen Martin Lodewijk
Inkleuring Martin Lodewijk,
 Rob van der Nol en Studio Leonardo
Lettering Rudy Vrooman
Samenstelling
en vormgeving Rob van der Nol
Tekst dossier Rob van Eijck

Met dank aan Stripcollectie, Bijzondere
Collecties UvA (Jos van Waterschoot),
Kees Merkx en Bert Meppelink.

Deze uitgave is met de grootste zorgvuldigheid
samengesteld. Er is naar gestreefd de auteursrechten
te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen
die desondanks menen zekere rechten te doen gelden,
kunnen zich wenden tot uitgeverij L.

Copyright © 2018 Martin Lodewijk c/o Uitgeverij L

www.uitgeverijL.nl

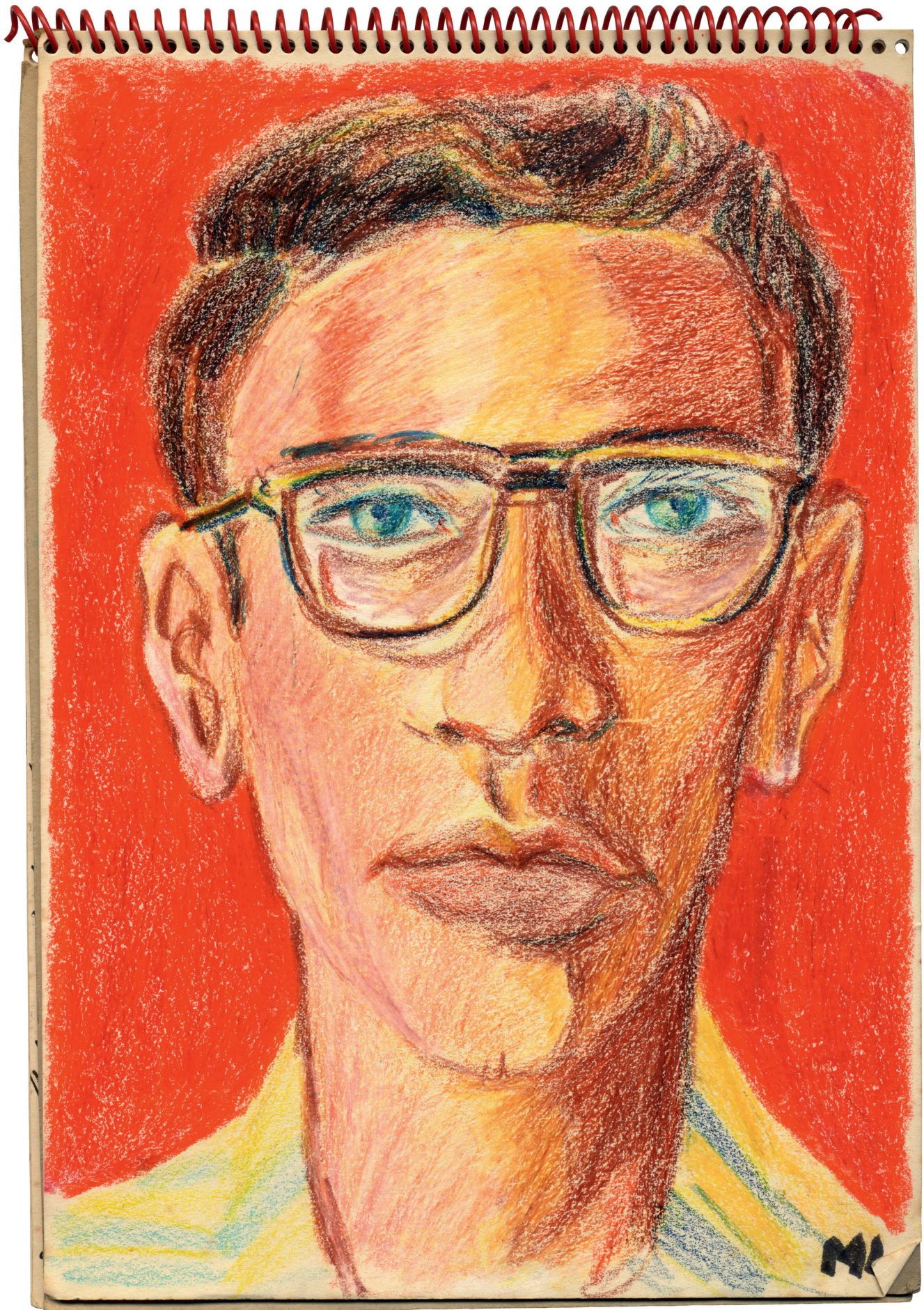
ISBN 978.90.8886.435.3 (REGULIERE EDITIE)
ISBN 978.90.8886.461.2 (LUXE EDITIE)

NUR 361

INHOUDSOPGAVE

- 9 Vóór de geboorte van Agent
- 19 De jaren 1966 - 1968
- 23 *Authentiek - een tijdwijzer, 1966-1968
- 37 Ondertussen in Pep
- 41 Het karakter van Agent 327
- 43 Dossier Poodles
- 49 Dossier Excellentie
- 55 Dossier Holle kies
- 61 Dossier Schouderholster
- 67 Dossier Pölkenbröt
- 73 Dossier Schiphol
- 79 Dossier Harmonica
- 85 Dossier Dubbelganger
- 91 Dossier Maybe
- 97 Dossier Revolutie
- 103 Dossier Schipbreuk
- 113 Dossier Moederliefde
- 119 Dossier 007
- 125 Dossier Oliebol
- 133 Dossier Stemkwadrater
- 179 Dossier Himalaya
- 185 Dossier Kanonskogel
- 191 Dossier E=mc²
- 197 Dossier Schoorsteenveger

TOP SECRET

Zelfportret, ca. 1955.

VÓÓR DE GEBOORTE VAN AGENT

30 april was tot enkele jaren geleden niet alleen Koninginnedag, maar is ook de verjaardag van een andere belangrijke Nederlander. Want op die dag werd in 1939 Martinus Spyridon Johannes Lodewijk geboren in Rotterdam-Zuid.

Vader Piet Lodewijk was ambtenaar bij de gemeente Rotterdam. Aan de Griekse afkomst van zijn moeder Joy Lynguris dankt Martin zijn tweede voornaam. Hij is genoemd naar zijn overgrootvader Spyridon en naar zijn oom, die kortweg Spiro genoemd werd.

De oorlogsjaren bepaalden zijn vroege jeugd. Ondanks zijn nog jonge leeftijd hield hij er de nodige indrukken aan over. Maar zijn belangrijkste jaren van ontwikkeling lagen in de naoorlogse periode, de jaren van wederopbouw, die vooral op Rotterdam van toepassing waren na de grote verwoestingen van het Duitse bombardement van mei 1940.

De meest opvallende karaktertrek van de jonge Martin Lodewijk was zijn brandende nieuwsgierigheid, een gedreven belangstelling voor alles wat los en vast zat. Alle boeken die hij in zijn ouderlijk huis en uit de bibliotheek te pakken kon krijgen, verslond hij. Ook boeken die in die jaren doorgaans niet voor jongetjes van zijn leeftijd geschikt werden geacht. Martin spoorde ze op en genoot ervan. Favorieten waren de spannende, 'realistische' avonturenboeken van Edward Multon (pseudoniem van Nicholaas van der Voort), de boeken van Sax Rohmer over de kwaadaardige Chinese meesterschurk Fu Manchu, en allerlei in die jaren gangbare detectiveromans van avontuurlijke types als The Saint.

Naast tekst was ook beeld voor de jonge Martin Lodewijk van groot belang. Hij bestudeerde cartoons en moppen in destijds populaire bladen als *Spic & Span*, *Kiekeboe*, *Piccolo*, *De Lach*, *Bolero* en *Mascotte* en ontwikkelde een voorkeur voor cartoonistenaars als Arthur Ferrier en Dana Gibson, en pin up-tekenaars als George Petty en Al Moore. Ook films hadden zijn warme belangstelling, maar die werden toen nog uitsluitend in de bioscoop vertoond. Daar was Martin Lodewijk dus veelvuldig te vinden bij detective- en gangsterfilms uit de jaren dertig en veertig, maar ook bij de ukelele spelende George Formby en bij humoristen als Laurel & Hardy.

Naast al deze vormen van vermaak was hij ook van jongs af aan verslingerd aan strips en stripbladen. Strips in de krant volgde hij met intense belangstelling, vooral klassiekers als *Eric de Noorman* en *Kapitein Rob*. Als zijn vroegste tijdschriften herinnert hij zich *Ketelbinkie Krant*,

Bravo, 't *Kapoentje*, *Kleine Zondagsvriend*, *Tom Poes Weekblad*, *Robbedoes*, *Kuifje* en *Heroic Albums*. Vooral dus bladen van Belgische oorsprong; de Waals-Brusselse en de Vlaamse stripscholen hebben daardoor al vroeg een enorme invloed op hem uitgeoefend.

Maar er was in die jaren nog meer te beleven op stripgebied, dankzij het feit dat Martin Lodewijk in Rotterdam woonde, waardoor hij een streepje voor had op leeftijdgenoten in andere delen van het land. Rotterdam heeft de beschikking over een haven en daardoor zat de stad in de naoorlogse jaren vol met passagierende zeelui uit de hele wereld, ook uit de Verenigde Staten. De aanwezigheid van Amerikaanse matrozen had grote gevolgen voor het bevredigen van de stripliefde van de jonge Martin en van zijn nieuwsgierigheid naar de 'echte wereld', de wereld van de volwassenen. In de tweedehandswinkeltjes van Ome Jaap op het Afrikaanderplein en van Schackman aan de Goudse Rijkweg waren Amerikaanse pockets en comics te vinden die

Martin Lodewijk, ca. 1955.

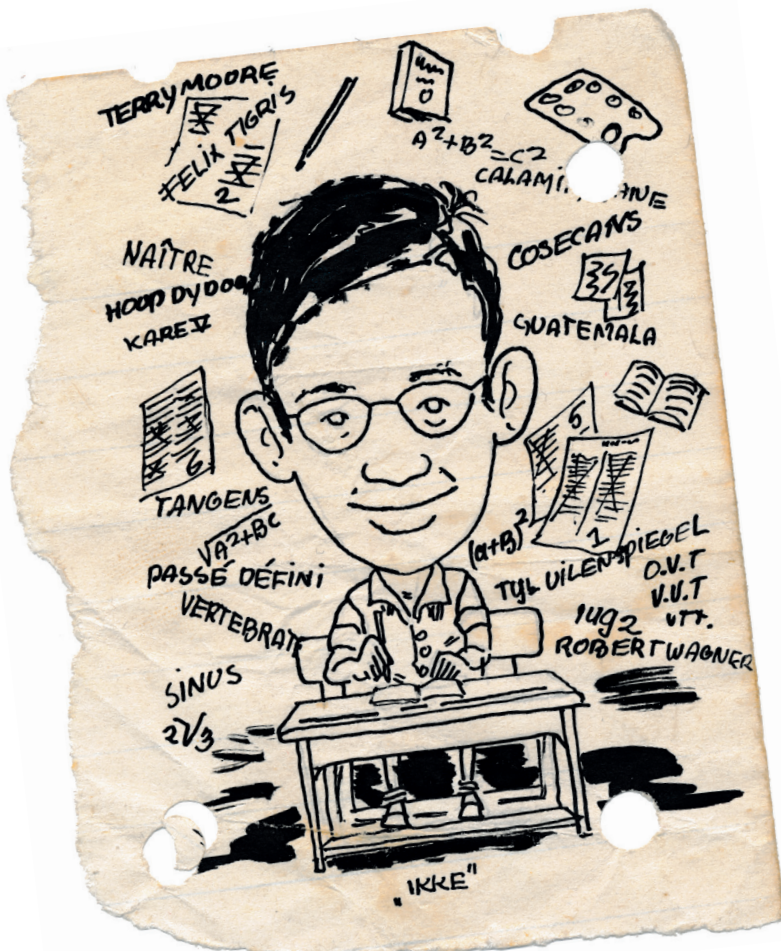
door passagierende zeelui waren verkocht, om voor de terugvaart nog een laatste biertje te kunnen kopen. Daar scharrelde de jonge Martin Lodewijk rond tussen de stapels comics, die op de vochtige vloer lagen opgestapeld, op zoek naar nieuwe sensationele boekjes; dezelfde comics die tegenwoordig op veilingen fortuinen moeten kosten.

Zo maakte hij al jong kennis met de belangrijkste Amerikaanse strips van die dagen. Met *Johnny Hazard* van Frank Robbins, *Li'l Abner* van Al Capp, *Mickey Mouse* van Floyd Gottfredson en *Popeye* van Elzie Segar. Sommige Amerikaanse strips, zoals *Flash Gordon* en *Rip Kirby* van Alex Raymond, verschenen ook in Nederland, in het *Algemeen Dagblad* en *Het vrije Volk*. Ook maakte hij kennis met *Terry and the Pirates* van Milton Caniff, waarin vooral de *Dragon Lady* diepe indruk op hem maakte. Net zoals de van oorsprong Italiaanse *Bionda de Pantervrouw*, die in comicvorm in Nederland verkrijgbaar was – maar wel in gecensureerde versie, wat overigens ook het geval was met *Eric de Noorman* en met *Flash Gordon* in het *Algemeen Dagblad*.

Via de tweedehandswinkeltjes kwam Martin ook in contact met SF-pulp als *Weird Tales*, *Science Wonder Stories* en *Marvel Science Stories*, tijdschriften die de blik verlegden naar ongekende bizarre fantasiewerelden, die een Rotterdams jongetje in de jaren rond 1950 amper voor

Het eerste nummer van *Ruimtevaart*, 1957.

Links: *Ikke*, zelfportret uit ca. 1955.

en dat kan nu eenmaal niet zonder publiek. Al heel jong wilde hij niet zomaar wat tekenen, hij wilde striptekenaar worden, naar het voorbeeld van alle krantenstrips, stripbladen en comics die hij onder ogen kreeg.

Martin Lodewijk was een vroegbloeiër. Toen hij nog op de middelbare school zat, publiceerde hij in 1956 zijn eerste cartoons voor uitgeverij ATH. Met de HBS is hij daarna overigens snel gestopt, na drie klassen en twee keer blijven zitten, mede omdat zijn schoolprestaties sterk werden gedwarsboemd door de astma-aanvallen waarvan hij zijn hele jeugd veel last heeft gehad.

Uitgeverij ATH, die in Rotterdam gevestigd was, kende hij van de boekjes van *Fred Penner* en *De Onbekende Stille*. In feite was het een handelsdrukkerijtje dat ook tijdschriften als *Mascotte* en *Bolero* uitgaf, voor die tijd behoorlijk pikante blaadjes. Bij ATH is Martin Lodewijk gewoon binnengestapt om zijn tekeningen te laten zien, waarna hij er meteen aan de slag kon met het tekenen van ondeugend bedoelde mopjes voor *Mascotte* en *Bolero*. Nadat hij er een aantal gemaakt had, vond ATH-directeur Teeuwen het tijd dat Martin een strip ging maken. Dat werd *Lodewijk Pedaal*, een verhaal van 32 pagina's, sterk geïnspireerd door *Nero* van Marc Sleen. Hij kreeg er 200 gulden voor, maar de strip is nooit gepubliceerd. In plaats daarvan vroeg de uitgever of hij de humoristische strip *Babel en Knetterton* wilde voortzetten. Daarvan waren op dat moment twee verhalen verschenen, getekend door Lou Visser, die ook *Fred Penner* maakte. Maar omdat de hoeveelheid tekenwerk Visser boven het hoofd groeide, werd een beroep op Martin Lodewijk gedaan. Hij tekende twee *Babel en Knetterton*-verhalen van elk 16 pagina's, *De platina pannekoek* en *De zure bom*, die samen met de oertijdstrip *Wanak* in één boekje verschenen. Naast zijn werk voor uitgeverij ATH tekende hij in die tijd voor *Wegelings Weekblad*, een wijkkrantje dat in het zuiden van Rotterdam verscheen, de avonturenstrip *Kit Sidney in: Uraniumgieren*, waarvan zo'n tien afleveringen verschenen zijn.

Martin Lodewijks werk voor ATH nam vastere vormen aan toen hij eind 1957 met de serie *Ruimtevaart* begon. Voor een dergelijk onderwerp was de tijd rijp: met het lanceren van de Russische *Spoetnik* was de ruimtevaart in het kader van de Koude Oorlog begonnen. Daarom vroeg directeur Teeuwen of Martin in staat was een ruimtevaartstrip te tekenen. Die vraag was voor hem een schot in de roos, want op dat moment was hij al jaren totaal bezeten van ruimtevaart en alles wat daarmee te maken had.

In deze periode heeft Martin Lodewijk ook enkele pogingen gedaan om voor stripbladen te gaan werken. In 1958 klopte

hij aan bij het weekblad *Robbedoes* met het plan om een wereldreis te maken en daarvan een getekend en geschreven reisverslag in het blad te publiceren. Weliswaar wilde Peter Middeldorp, de toenmalige hoofdredacteur van *Robbedoes*, net genoeg betalen -90 gulden per aflevering- om de reis te kunnen maken, maar door hernieuwde astma-aanvallen kwam er van dit voornemen niets terecht. Ook bij stripblad *Sjors* lukte het niet: zijn opgestuurde tekeningen kreeg hij met beleefde bedankbriefjes retour

Ook op de Toonder Studio's ging hij in die tijd een kijkje nemen. Men zocht daar medewerkers voor de tekenfilm en dus waagde Martin een sollicitatiepoging. Hij kreeg een aantal tekeningen mee die hij met één vaste lijn moest

Voor *Robbedoes* zou Lodewijk een roadmovie op papier maken. Verder dan een paar tekeningen kwam hij niet, waaronder dit zelfportret.

17/6-59

Voor Scandinavische kranten tekende Martin Lodewijk Frank de Vliegende Hollander.

overtrekken, Maar dit was niet echt het soort tekenwerk waar hij zich de rest van zijn leven aan wilde wijden, dus na één handje hield hij er mee op. Op de Toonder Studio's hebben ze vervolgens niets meer van hem gehoord.

Na het mislukken van deze pogingen schakelde Martin Lodewijk bij ATH na tien delen *Ruimtevaart* over op het tekenen van een piratenstrip, omdat de publieke belangstelling voor zijn sciencefictionreeks duidelijk aan het teruglopen was. Van de zeeroversstrip *Arent Brandt* tekende hij zes delen, de laatste twee onder de serienaam *Captain Kidd*. Hij stopte er mee, omdat het werk hem boven het hoofd groeide. Elke maand moest hij een compleet verhaal van 24 pagina's leveren. Dat betekende dus elke maand een plot verzinnen, teksten schrijven en ongeveer een pagina per dag tekenen. Geen wonder dat de druk hem te groot werd.

In de tijd dat hij *Arent Brandt* tekende, ging hij ook kortstondig naar de Academie van Beeldende Kunsten in Rotterdam. Héél kortstondig, want voor het bezoeken van de Academie bleek hij in de praktijk geen tijd te hebben. De combinatie van een maandelijks strip van 24 pagina's met het volgen van lessen aan de academie bleek te hoog gegrepen.

Na het stopzetten van zijn piratenserie moest Martin Lodewijk in 1959 in dienst, maar zijn militaire carrière bleef beperkt tot vier dagen: een hevige astma-aanval zette een definitieve streep door zijn diensttijd. Na zijn afkeuring vond hij thuis een brief van *Het Parool* waarin hem gevraagd werd de strip *Frank de Vliegende Hollander* voort te zetten, want tekenaar Piet Wijn was er mee gestopt. Omdat Martin

zijn werk al eens eerder bij *Het Parool* had aangeboden, was daar zijn naam komen bovendrijven.

Het Parool publiceerde al jaren de succesvolle reeks *Kapitein Rob*, maar omdat tekenaar Pieter Kuhn een rustpauze wilde inlassen, werd het hierdoor ontstane vacuüm opgevuld met een soortgelijke stripserie, *Frank de Vliegende Hollander*, van de hand van Piet Wijn. Maar deze laatste kreeg het te druk met ander werk, zodat *Het Parool* een opvolger zocht. En deze opvolger werd dus Martin Lodewijk. Toch is zijn werk nooit in *Het Parool* gepubliceerd, omdat Pieter Kuhn zijn strip *Kapitein Rob* al snel hervatte, waardoor in *Het Parool* een vervanger niet meer nodig was. Toch heeft Martin Lodewijk nog zes verhalen van *Frank de Vliegende Hollander* getekend, omdat de serie ook in Zweden verscheen en daar erg populair was. Zijn eigen inbreng in de strip was dat hij er echte SF van maakte, terwijl *Frank de Vliegende Hollander* in de periode van Piet Wijn een gewone, contemporaine avonturenstrip was, meer in de stijl van *Kapitein Rob*, waarvan hij als vervanger moest fungeren.

Langer dan een klein jaar heeft Martin Lodewijk deze serie niet volgehouden, want voor een dagstrip is strikte discipline nodig en dat was voor hem een groot probleem. Bovendien bleef hij last houden van zware astma-aanvallen. Bij het strakke ritme van een dagstrip mag je geen moment verslappen en deze druk werd hem uiteindelijk te veel. Omdat hij te vaak ziek was, zat hij te vaak strak op de deadline, waardoor de verschijningsfrequentie van de strip in gevaar kwam. Daarom was hij in 1960 met *Frank de Vliegende Hollander* gestopt en ging hij 'een echt vak leren', want vier jaar lang hard werken en een

onregelmatig leven leidden hadden hun tol geëist. Bovendien kreeg hij voortdurend problemen met zijn ouders: zijn vader beschouwde tekenen niet als werk, in diens ogen was het geen ambacht. Daarom besloot hij nu regelmaat te zoeken. Toen hij een advertentie in de krant zag van reclamebureau Publi Studio in Schiedam, besloot hij daar te gaan solliciteren. In de nacht voor zijn sollicitatieafspraak heeft hij in hoog tempo een aantal advertenties en folders zitten ontwerpen. Anders had hij helemaal niks om te laten zien. Tot zijn eigen verbazing maakte hij daarmee bij Publi Studio wel degelijk indruk, want hij bleek bruikbare werktekeningen gemaakt te hebben. Dus werd hij meteen aangenomen en had hij voor het eerst van zijn leven een echte baan.

Het werk op de Publi-reclamestudio beviel hem uitstekend. Hij had veel bewondering voor het werk van zijn collega's en vond het reclamewerk leuk en heel interessant. Daarom had hij jaren lang nauwelijks meer behoefte aan striptekeningen.

Het opmerkelijke aan het begin van de carrière van Martin Lodewijk is dat hij zijn eigen weg zocht in de stripwereld, die toen werd beheerst door de Toonder Studio's en Swan Features Syndicate. Hij sloot zich niet aan bij een van deze 'stripfabrieken' om het vak te leren, maar deed alles op eigen houtje: hij is volledig autodidact.

In zijn reclametijd was hij aanvankelijk meer illustrator dan ontwerper, maar geleidelijk ontwikkelde zich dat eerder andersom. Tot 1964 werkte hij voor Publi Studio, en het daarop volgende jaar bij reclamebureau Braun. Op aanraden van Jan Kruis, die hij via een collega bij Publi Studio in 1962 had leren kennen, werd hij tenslotte in 1965 freelancer. Martin Lodewijk raakte met Jan Kruis bevriend, toen hij er achter kwam dat deze niet alleen geïnteresseerd was in strips, maar ze zelf ook tekende voor *Olidin*, het blad van de Shell Junior Club. Door dit contact werd zijn sluimerende stripbelangstelling weer gewekt.

Toen Martin Lodewijk freelancer werd maar geen werkplek had, kon hij in een hoekje van de studio van Jan Kruis terecht. Daar kon hij zijn reclameopdrachten ontwerpen en tekenen.

Zijn werkperiode op de reclamebureaus is voor hem een echte leerschool geweest. Naar eigen zeggen tekende hij tot die tijd erg amateuristisch en heeft hij pas op die reclamebureaus geleerd zijn werk op een professionele manier aan te pakken.

In de periode dat Martin Lodewijk zich met reclametekeningen bezig hield, kwamen ook zijn activiteiten op muziekgebied tot bloei. Zozeer zelfs dat hij op een gegeven moment serieus overwoog om professioneel muzikant en zanger te worden. Hij speelde eerst met ukelele, daarna met gitaar en banjo vooral Engelse en Amerikaanse folk, en later ook oude jazz, blues, country en bluegrass. Voor hem is traditionele muziek, de muziek van de jaren twintig en dertig, belangrijker dan de muziek van de jaren zeventig, tachtig en zo verder.

Muziek speelde voor Martin Lodewijk al heel jong een duidelijke rol in zijn leven. Bij hem thuis werd altijd gezongen. In het blad *Tuney Tunes* vond hij de teksten van de liedjes die hij op de radio hoorde. De keuze op jonge leeftijd voor de ukelele was een gevolg van de films van George Formby, die hij in de bioscoop zag. Aanvankelijk kende hij een paar woordjes Engels (en Grieks) van zijn moeder die tot haar 10e jaar in Engeland had gewoond, en verder zong hij de klanken zo goed mogelijk na, tot hij op de HBS Engelse les kreeg en de teksten veel beter begreep.

Eind jaren vijftig begon Martin Lodewijk zijn muzikale carrière in een skiffle groepje, naar aanleiding van de muziek van Lonnie Donegan, die bij hem insloeg als een

Sollicitatietekening voor Publi Studio.

WEEKBLAD

PEP

★TOP★
SECRET

Nr. 21

21 mei 1966

35 ct. p. w.;

losse nrs. 45 ct.

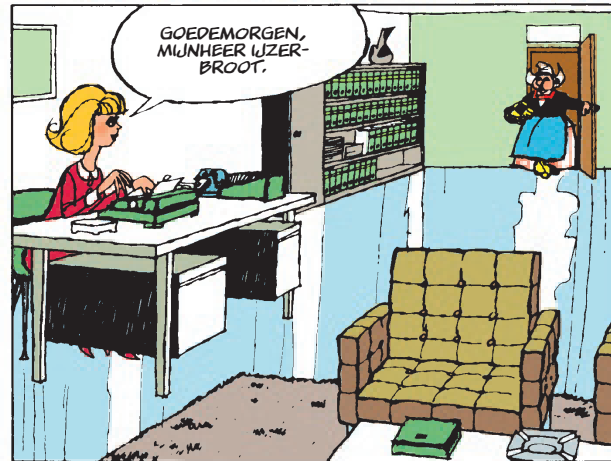

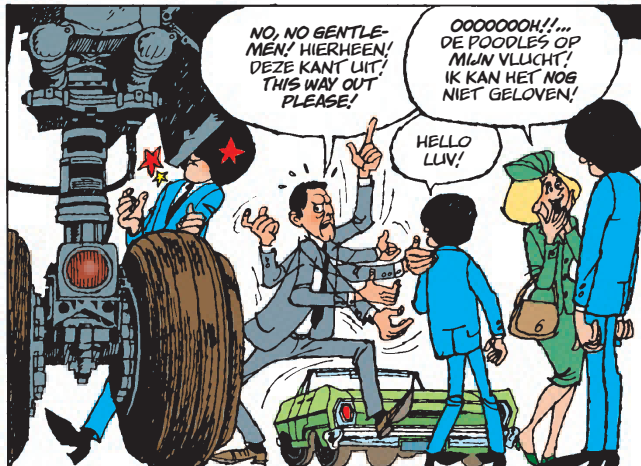
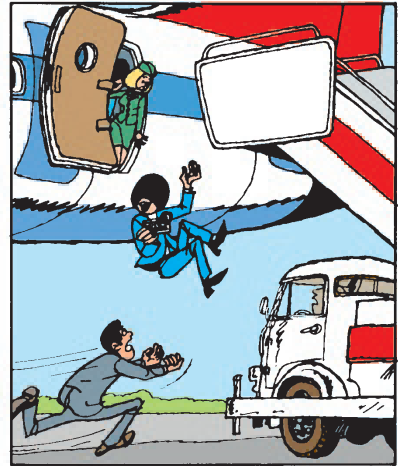
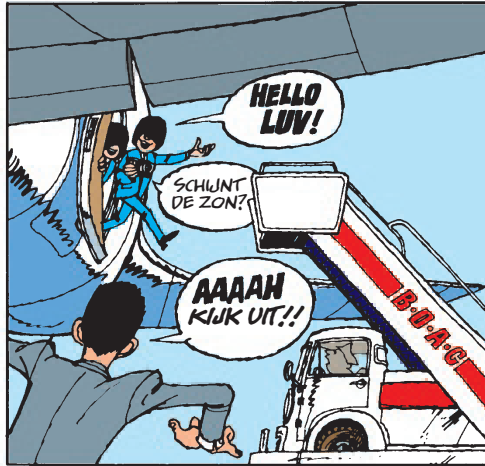
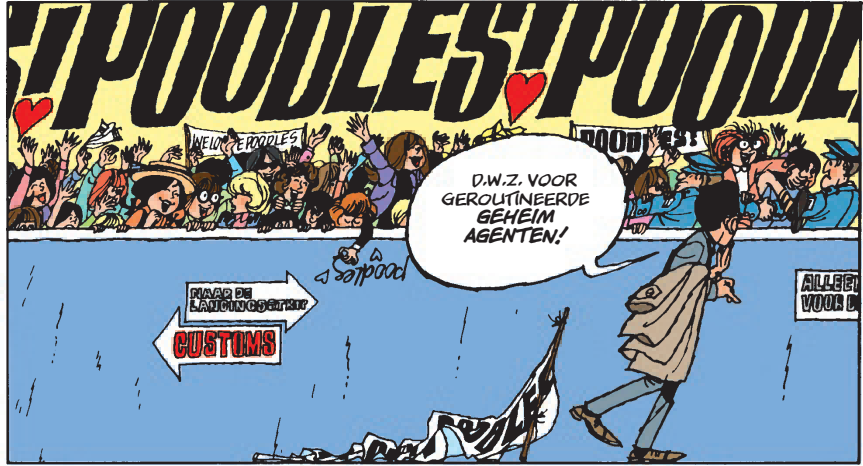
EEN
GEHEIM
AGENT

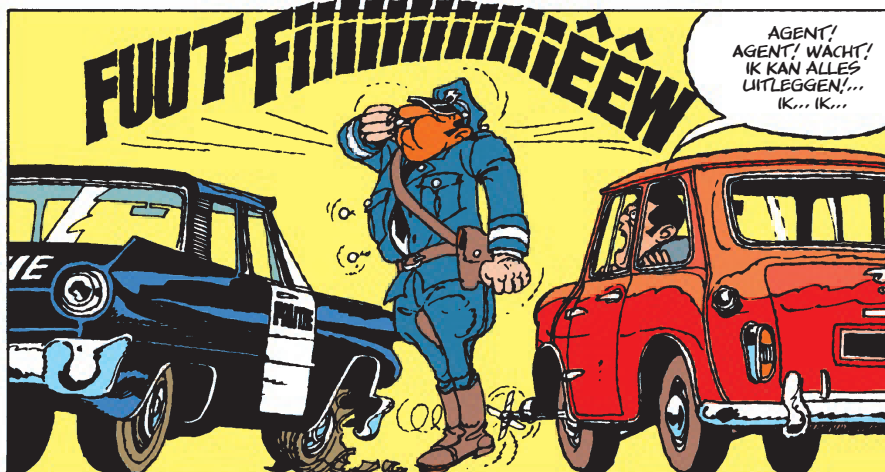
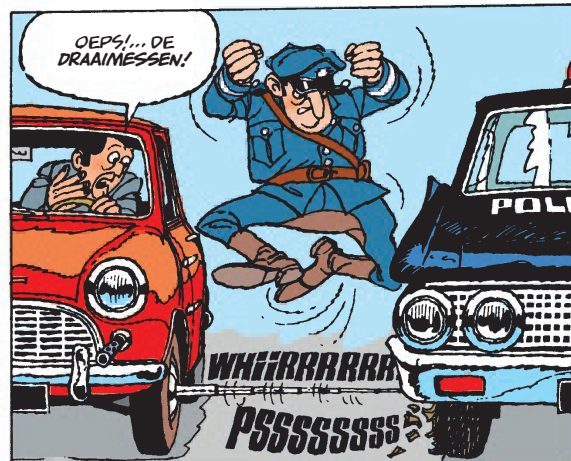
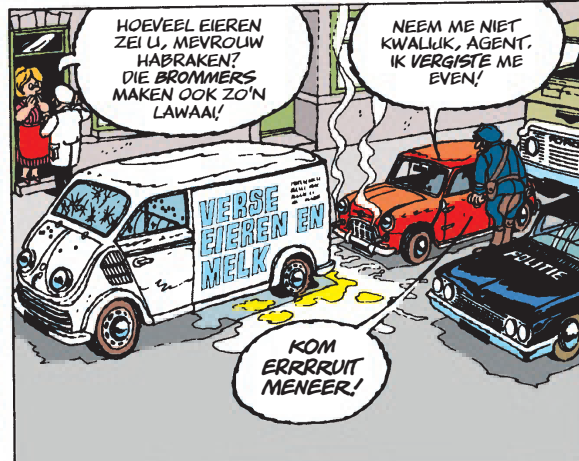
op pag. 18

DOSSIER POODLES

Eerste publicatie in Pep 1966 nummer 21
Eerste albumuitgave Oberon, 1980
Tweede albumuitgave Uitgeverij L, 2017

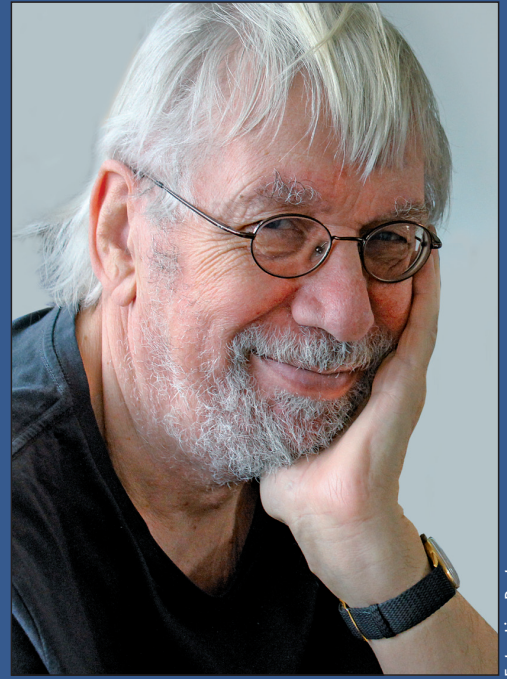

Foto: Lies Post

Voor wie de dossiers van Agent 327 – het geweten van Nederland – niet kent: Agent 327, die in werkelijkheid Hendrik IJzerbroot heet, is het geesteskind van auteur Martin Lodewijk (1939), die ook naam en faam geniet als bedenker en scenarioschrijver van de immens populaire sf & fantasy-reeks *Storm*.

Voor zijn gehele oeuvre ontving Lodewijk in 1978 de Stripschapprijs, de hoogste onderscheiding die de Nederlandse stripwereld kent. Martin Lodewijk is getrouwd met Ted en woont en werkt in Rotterdam.

Alle avonturen van Agent 327 worden – voor het eerst – compleet gebundeld in de acht delen van *Agent 327 integraal*.

UITGEVERIJ

9 789088 864353